

# | **Varia** |

## UVODNIK

### VARIA

U dijelu časopisa *Varia* okupljeni su radovi koji obuhvaćaju širok raspon suvremenih lingvističkih i književnoznanstvenih pristupa, od jezične akvizicije i frazeologije do naratologije, teorije književnosti i stilističke analize. Iako tematski raznorodni, radovi su povezani zajedničkim interesom za interpretaciju jezičnih i književnih pojava u njihovu kulturnome, društvenome i kognitivnome kontekstu. U rubrici *Varia* objavljeno je šest radova i jedna recenzija koje potpisuje ukupno deset autora.

*Varia* započinje radom Tomislava Frlete i Zrinke Frleta *Ovladavanje sustavom osobnih zamjenica i poteškoće u učenju i poučavanju hrvatskog kao inog jezika*, koji analizira kategoriju osobe kao središnju jezičnu kategoriju te poteškoće koje se javljaju u njezinu poučavanju u hrvatskome kao inome jeziku. Rad se usredotočuje na početne razine učenja i probleme usvajanja složenoga sustava osobnih zamjenica, pri čemu se na temelju korpusa s tečajeva i iz udžbenika ukazuje na učestale pogreške i teškoće u razumijevanju govorne perspektive.

Perina Vukša Nahod, Dubravka Ivšić Majić i Tomislava Bošnjak Botica u radu *Etnički stereotipi u hrvatskim dijalektnim frazemima* analiziraju etničke stereotipe u hrvatskim dijalektalnim frazemima svih triju narječja. Istraživanje pokazuje da su stereotipi u velikoj mjeri zajednički cijeloj jezičnoj zajednici, dok su razlike uvjetovane lokalnim kontekstima i specifičnostima pojedinih sredina.

U širem diskurzivnom okviru slijedi rad Marca Jakovljevića kojim autor analizira prikaze neprijatelja u dječjim romanima Hrvoja Hitreca *Smogovci u ratu* i *Kanjon opasnih igara* te njihovim adaptacijama, s posebnim naglaskom na stereotipizaciju i mehanizme konstrukcije Drugoga. Istraživanje pokazuje da se neprijatelj sustavno prikazuje kao nositelj kolektivnoga zla, pri čemu i dječji likovi sudjeluju u reprodukciji stereotipa, što otvara pitanje uloge dječje književnosti u oblikovanju etičkih i ideoloških predodžbi.

Rad Ante Jerića *Zavodljivo pripovijedanje: hipoteza Geoffreyja Millera o ulozi seksualne selekcije u evoluciji pripovjednog stvaralaštva* kritički preispituje hipotezu Geoffreyja Millera o ulozi seksualne selekcije u evoluciji pripovjednoga stvaralaštva. Rad pokazuje da Millerova interpretacija ljudskih mentalnih sposobnosti kao pokazatelja reproduktivne sposobnosti nije dovoljno utemeljena te zaključuje da pripovijedanje može imati funkciju u seksualnome natjecanju, ali ne i da je evoluiralo isključivo u tu svrhu.

Književnoanalitički niz nastavlja rad Mirele Šušić *Characterisation in the Novel Knjiga gorkog prijekora* (The Book of Bitter Reproach) by Ivan Aralica (Karakterizacija likova u romanu *Knjiga gorkog prijekora* Ivana Aralice) u kojemu analizira se roman *Knjiga gorkog prijekora* Ivana Aralice s naglaskom na karakterizaciju likova i odnos povijesne stvarnosti i književne fikcije. Rad pokazuje kako Aralica, oslanjajući se na povijesni kontekst Zadra i srednjovjekovne baštine, oblikuje složene identitete likova te kroz njih interpretira društvene i povijesne procese.

Vasilij Pavlovič Moskvina u radu «*Стихи о неизвестном солдате*» *Осина Мандельштама: опыт медленного прочтения* („Stihi o neizvestnom soldate” Osipa Mandeljštama: opyt medlennogo prochtenija / „Pjesma o neznanom vojniku” Osipa Mandeljštama: iskustvo sporog čitanja) analizira složenost i nejasnoće u Mandeljštamovoj pjesmi „Pjesma o neznanom vojniku”, pri čemu posebnu pozornost posvećuje intertekstualnim asocijacijama, kontekstualnim prazninama i simbolističkoj poetici. Središnja slika pjesme interpretira se kao groteskna vizija plinskog napada, čije je značenje oblikovano stilskim zatamnjenjem, metričkim ograničenjima i figurativnim postupcima karakterističnima za pjesnički diskurs.

*Varia* završava recenzijom Martina Henzelmana *Novi uvid u strukturu bosanskoga jezika* monografije Elme Durmišević o univerbaciji u bosanskome jeziku (*Univerbacija u bosanskom jeziku*. Biblioteka Bosnistika. Monografije, knjiga 26. Sarajevo: Slavistički komitet, 2023. 234 str. ISBN: 978-9958-648-30-4). Monografija Elme Durmišević bavi se suvremenim bosanskim jezikom, s posebnim fokusom na proces univerbacije (skraćivanja višerječnih izraza u jednu riječ). Na temelju korpusa pisanih i govornih izvora autorica analizira kako se taj proces ostvaruje u praksi, koje su tvorbene strategije najčešće te kako univerbacija doprinosi razvoju i obogaćivanju leksika, uključujući i pojavu novih riječi i neologizama. Knjiga sustavno opisuje tvorbene obrasce, sufikse i stilsku raslojenost primjera te pokazuje povezanost jezične ekonomije i suvremenih komunikacijskih potreba.

Na taj način *Varia* donosi pregled aktualnih istraživačkih interesa koji povezuju lingvistiku, književnu teoriju i interpretativne prakse potvrđujući njihovu metodološku i tematsku isprepletenost.

Zajednička je nit svih radova promišljanje o jeziku i književnosti kao prostoru u kojemu se prelamaju društvene strukture, kulturni obrasci i individualne interpretacije. Jezik se u svim svojim oblicima pokazuje kao živo mjesto susreta čovjeka i svijeta – prostor u kojemu se značenje neprestano stvara, pregovara i preobličuje.

Zahvaljujem autorima na njihovim vrijednim doprinosima, recenzentima na pažljivome i stručnome vrednovanju rukopisa te lektorima na uloženoj trudu u jezičnome i stilskome usavršavanju tekstova. Bez njihova angažmana ovaj tematski broj

ne bi bio moguć. Na kraju zahvaljujem glavnoj urednici Mirandi Levanat-Peričić te Uredništvu časopisa *Croatica et Slavica Iadertina* na podršci i povjerenju u pripremi ovoga broja.

S poštovanjem

Irena Mikulaco, urednica

*voditeljica Katedre za strane jezika Filozofskog  
fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli,  
predsjednica Hrvatskoga društva nastavnika  
ruskoga jezika i književnosti*